

Αγία Φιλοθέη η Αθηναία

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

<http://el.wikipedia.org>

Η Φιλοθέη ή *Παρασκευή Μπενιζέλου*, όπως ήταν το κοσμικό της όνομα, ήταν μοναχή με σημαντική φιλανθρωπική και κοινωνική δράση κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας του 16ου αιώνα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία την έχει ανακηρύξει αγία και είναι στενά συνδεδεμένη με την πόλη των Αθηνών.

Τα νεανικά χρόνια

Γεννήθηκε το 1522, καταγόμενη από την αθηναϊκή αρχοντική οικογένεια των Μπενιζέλων. Η Ρηγούλα ή Ρεβούλα (Παρασκευούλα), όπως ήταν το κοσμικό της όνομα, ήταν κόρη του Αγγέλου Μπενιζέλου και της Σηρίγης Παλαιολογίνας, γόνος της ιστορικής βυζαντινής οικογένειας. Καθώς η Ρηγούλα μεγάλωνε, διακρινόταν για το ήθος και την ευφυΐα της. Έλαβε μόρφωση εξαιρετική, κάτι σπάνιο για κορίτσι της εποχής της. Το πατρικό σπίτι της Ρεβούλας βρισκόταν εκεί που σήμερα υψώνεται το μέγαρο αρχιεπισκοπής Αθηνών, γι' αυτό άλλωστε, η οδός αυτή ονομάζεται οδός Αγίας Φιλοθέης.

Σε ηλικία 14 ετών οι γονείς της αποφάσισαν να την παντρέψουν με τον κατά πολύ μεγαλύτερο της Ανδρέα Χειλά, ο οποίος ανήκε σε αρχοντική οικογένεια της Αθήνας. Ήταν ένας γάμος ενάντια στη θέλησή της, που διήρκεσε τρία χρόνια, έπειτα η Ρεβούλα έμεινε χήρα.

Στα 17 της χρόνια ήταν όμορφη, πάμπλουτη, καταγόμενη από δύο αρχοντικές και σημαντικές οικογένειες, μορφωμένη και ελεύθερη. Εύκολα εννοεί κανείς πόσο περιζήτητη νύφη ήταν και οι σημαντικότερες οικογένειες της Αθήνας και όχι μόνο, την διεκδικούσαν για νύφη τους. Οι γονείς της την πίεζαν έντονα να συνάψει δεύτερο

γάμο, όμως αυτή τη φορά η Ρεβούλα δεν εισάκουσε την επιθυμία των γονέων της, δηλώνοντας ότι επιθυμεί να ακολουθήσει ασκητική ζωή. Επιδόθηκε σε φιλανθρωπικό έργο και δέκα χρόνια μετά το θάνατο των γονιών της εκάρη μοναχή με το όνομα Φιλοθέη.

Η κοινωνική της δραστηριότητα

Η μοναχή Φιλοθέη ανακαίνισε το ναΐσκο του Αγίου Ανδρέα, ο οποίος βρισκόταν στον περίβολο του πατρικού της αρχοντικού, μετατρέποντάς τον σε κοινόβιο. Το Καθολικό του Αγίου Ανδρέα και το πηγάδι της μονής της σώζονται μέχρι σήμερα στον περίβολο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Στο κοινόβιο αυτό εισήλθε πρώτη ως Ηγουμένη μαζί με άλλες μοναχές, κόρες επιφανών οικογενειών της Αθήνας.

Εκείνη την εποχή, αρχίζει το φιλανθρωπικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό και εθνικό έργο της Φιλοθέης. Στο έργο αυτό αφιέρωσε την πατρική και προσωπική της περιουσία. Ιδρύει σχολεία, βιοτεχνικά και χειροτεχνικά εργαστήρια, νοσοκομεία, ξενοδοχεία, ορφανοτροφεία, κ.α. Το συγκρότημα αυτό ονομάζεται «Παρθενώνας» και εκεί βρίσκουν καταφύγιο και περίθαλψη (υλική και πνευματική) αδιακρίτως Έλληνες και Τούρκοι. Προσφέρει μεγάλα ποσά για την απελευθέρωση των αιχμαλώτων, ενώ ιδιαίτερος φροντίζει για τη φυγάδευση των γυναικών στα νησιά, προκαλώντας όλεθρο στα χαρέμια των Τούρκων. Παράλληλα, ιδρύει παραρτήματα στο Χαλάνδρι, τα Πατήσια, το Ψυχικό, την Καλογρέζα. Στην περιοχή του Ψυχικού άνοιξε ένα πηγάδι για να ξεκουράζονται οι κατάκοποι αγρότες που δούλευαν ώρες κάτω από το ζεστό ήλιο και το νερό ήταν λιγοστό στην αττική γη. Λέγεται ότι από το ψυχικό αυτό της μοναχής Φιλοθέης πήρε η περιοχή το όνομά της. Και η περιοχή της Καλογρέζας οφείλει το όνομά της από τη μονή που εκεί ίδρυσε η Φιλοθέη, τη μονή της Καλογραΐας, όπως την αποκαλούσαν οι Αθηναίοι (και από παραφθορά της λέξης, μονή της Καλογρέζας, σύμφωνα με άλλη ετυμολογία, "καλογρέζα" σημαίνει "μοναχή" στην αρβανίτικη διάλεκτο).

Βασική επιδίωξη της Φιλοθέης ήταν η τόνωση του ορθόδοξου ιδεώδους και η διατήρηση της ελληνικής συνείδησης. Το έργο της, κατά βάση εθνικό και θρησκευτικό, ξεπέρασε τα όρια της Αθήνας και έγινε γνωστό σε όλη την Ελλάδα. Αδιαφιλονίκητη ιστορική επιβεβαίωση για το έργο αυτό παρέχει η αλληλογραφία της

Φιλοθέης με τη Γερουσία της Βενετίας (1583), από την οποία ζητούσε οικονομική βοήθεια.

Το τέλος της

Η δραστηριότητα αυτή όμως προκάλεσε την οργή των Τούρκων, οι οποίοι με τη συνεργασία Αθηναίων μεγαλογαιοκτημόνων (οι οποίοι έβλεπαν να διαταράσσονται οι σχέσεις τους με τους Τούρκους, εξαιτίας της δράσης της Φιλοθέης και ως εκ τούτου θίγονταν τα συμφέροντά τους) συνέλαβαν την Αγία, την φυλάκισαν, λεηλάτησαν τα μοναστήρια και ιδρύματά της και βασάνισαν την ίδια. Η τοπική δημογεροντία παρενέβη και άφησαν ελεύθερη τη Φιλοθέη.

Η Φιλοθέη μετέφερε τη μονή της στο μέχρι τότε μετόχι του Αγίου Ανδρέα (το Καθολικό της Μονής σώζεται μέχρι σήμερα, αποτελεί ενοριακό ναό και βρίσκεται στην οδό Λευκωσίας στα Πατήσια) και συνεχίζει ακούραστη το έργο της. Όμως τη νύχτα της 2ας προς 3ης Οκτωβρίου 1588, κατά τη διάρκεια ιερής ολονυχτίας που επιτελούσαν οι μοναχές προς τιμή του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου (πολιούχου αγίου της Αθήνας) στο εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα, οι Τούρκοι εφορμούν εκ νέου, συλλαμβάνουν τη Φιλοθέη και έπειτα από βασανιστήρια την εγκαταλείπουν ημιθανή έξω από τη μονή της. Έξω από το ναό, στα δεξιά της εισόδου του, σώζεται η κολώνα, όπου η Φιλοθέη δέθηκε και μαστιγώθηκε. Οι μοναχές της την μετέφεραν στην κρύπτη της στην Καλογρέζα. Εκεί η Φιλοθέη υποκύπτει στα τραύματά της στις 19 Φεβρουαρίου 1589. Ενταφιάστηκε στο δεξιό μέρος του ιερού βήματος του Αγίου Ανδρέα, ενώ αιώνες αργότερα το σκήνωμα της μεταφέρθηκε στη Μητρόπολη Αθηνών, όπου φυλάσσεται σε χρυσή λάρνακα μέχρι σήμερα.

Στο μέρος όπου παρέδωσε το πνεύμα της, στην περιοχή της Καλογρέζας, υψώνεται ο Ι. Ν. της Αγίας Φιλοθέης, ενώ το όνομά της φέρει και ολόκληρο το γνωστό προάστιο των Αθηνών, η Φιλοθέη.

Η μνήμη της τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία στις 19 Φεβρουαρίου.